

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Факультет фізичної культури та спорту
Кафедра теорії та методики фізичної культури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ О. А. Кузнецова

27 серпня 2019 р.

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
АДАПТИВНЕ ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ**

Ступінь бакалавра

Галузь знань 01 Освіта/ Педагогіка

Спеціальність «014 Середня освіта»

014.11 Середня освіта (Фізична культура)

Освітні програми Фізична культура, спортивно-масова робота та
туризм

Миколаїв – 2019

Розроблено та внесено: Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського.

Розробник програми: Борецька Наталія Олександрівна, доцент кафедри теорії
та методики фізичної культури, доктор філософії в галузі управління та
адміністрування.

Програму схвалено на засіданні кафедри теорії та методики фізичної культури
Протокол від «27» серпня 2019 року № 1
Завідувач кафедри теорії та методики
фізичної культури (Литвиненко О. М.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією факультету фізичної
культури та спорту
Протокол від «27» серпня 2019 року № 1
Голова навчально-методичної комісії (Литвиненко О. М.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету
Протокол від «27» серпня 2019 року № 14
Голова навчально-методичної комісії університету (Кузнєцова О. А.)

ВСТУП

Програма вивчення варіативної навчальної дисципліни «Адаптивне фізичне виховання» складена Борецькою Н.О. відповідно до освітньо-професійної програми підготовки ступеня бакалавра спеціальності 014 Середня освіта, предметна спеціалізація 014.11 Середня освіта (Фізична культура), освітня програма: Фізична культура, спортивно - масова робота та туризм.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є система знань про роль і місце фізичного виховання людей з фізичними вадами в житті суспільства та загальні закономірності управління цим процесом.

Міждисциплінарні зв'язки: Адаптивне фізичне виховання має тісні зв'язки з дисциплінами і в першу чергу з теорією та методикою фізичного виховання, анатомією людини, фізіологією людини, педагогікою, психологією.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **кредитів:**

Кредит 1. Теоретико-методичні основи адаптивного фізичного виховання.

Кредит 2. Історичні аспекти розвитку адаптивного фізичного виховання.

Кредит 3. Теоретико-методичні основи адаптивного фізичного виховання при різних вадах і нозологіях.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1 Мета вивчення дисципліни «Адаптивне фізичне виховання» – узагальнення специфічних теоретико-методичних закономірностей фізичного виховання неповносправних осіб, які розглядаються в структурі спортивно-педагогічних, психолого-педагогічних, соціальних та медико-біологічних дисциплін.

1.2 Завдання курсу:

- створити у студентів уявлення про адаптивне фізичне виховання дітей і дорослих та процесу інтеграції дітей-інвалідів в соціум засобами фізичної культури;
- розкрити зміст основних наукових теорій, концепцій, положень, які використовуються в адаптивному фізичному вихованні;
- створити у студентів уявлення про особливості рухової активності та умов нозологій: порушень зору, слуху, інтелекту, ураження спинного мозку, наслідки дитячого церебрального паралічу, тощо;
- ознайомити студентів з методами тестування рухових можливостей при психофізичних порушеннях;
- навчити студентів вибору адекватних засобів та методів фізичного виховання в роботі з дітьми із психофізичними порушеннями та порушеннями зору, слуху, інтелекту, ураженнями спинного мозку, наслідками дитячого церебрального паралічу, тощо.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

Загальні компетентності:

ЗК 4. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

ЗК11. Здатність учитися; володіти високою мотивацією до підвищення свого культурного і професійного рівня.

Фахові компетентності:

ФК 1. Здатність формувати в учнів предметні компетентності з педагогіки, фізичного виховання, медико-біологічних та психологічних основ і технологій розвитку рухових умінь і навичок та фізичних якостей, санітарно-гігієнічних основ діяльності у сфері фізичної культури.

ФК 5. Здатність до володіння педагогічними, медико-біологічними, інформаційними технологіями для формування здорового способу життя, розвитку рухових умінь і навичок, розвитку фізичних (рухових) якостей у представників різних груп населення і самостійної розробки методики і технологій для інтегрального гармонійного розвитку людини.

ФК 9. Здатність здійснювати профілактику травматизму, забезпечувати охорону життя і здоров'я дітей.

ФК 12. Здатність виховувати в учнів соціально-особистісні якості: цілеспрямованість, організованість, працьовитість, відповідальність, громадянськість, комунікабельність.

ФК 13. Здатність оцінювати фізичні здібності і функціональний стан учнів, адекватно вибирати засоби і методи рухової діяльності для корекції стану учнів з урахуванням їх індивідуальних особливостей.

ФК 16. Здатність здійснювати реабілітаційні заходи з метою відновлення функцій організму, досягнення нормального рівня здоров'я, оптимального фізичного стану та кондиції осіб різного віку (зокрема учнів спеціальних медичних груп) з порушеннями різної нозології.

Програмні результати навчання:

ПРН 2. Демонструє знання й уміння застосовувати на практиці основні положення фізіології, біомеханіки, морфології, педагогіки, психології, біохімії для розвитку фізичних (рухових) якостей, формування рухових умінь і навичок людей різних вікових груп, володіє засобами інтегрального гармонійного (розумового, духовного і фізичного) розвитку людини.

ПРН 7. Здійснює пропаганду фізичної культури й спорту, здорового способу життя з використанням сучасних інформаційних технологій; використовує здоров'язберігаючі технології на користь збереження, зміцнення і формування здоров'я

ПРН 14. Демонструє знання теоретичних засад використання рухової активності людини під час дозвілля для збереження здоров'я, зокрема, спортивного туризму й орієнтування на місцевості; проводить оцінку рухової активності; складає план кондиційного тренування; розробляє та організовує фізкультурно-оздоровчі заходи для різних груп населення.

ПРН 20. Здатність виховувати в учнів соціально-особистісні якості: цілеспрямованість, організованість, працьовитість, відповідальність, громадянськість, комунікабельність, толерантність.

ПРН 23. Здатність оцінювати фізичні здібності і функціональний стан учнів, адекватно вибирати засоби і методи рухової діяльності для корекції стану учнів з урахуванням їх індивідуальних особливостей на уроках фізичної культури.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен:

Знати:

- сучасний стан і основні тенденції адаптивного фізичного виховання;
- розрізняти технічні засоби для інвалідів, що використовуються в адаптивному фізичному вихованні;
- законодавчі та програмно-нормативні засади адаптивного фізичного виховання;
- проблеми відбору на етапах спортивного вдосконалення дітей з вадами здоров'я ;
- планування і організація роботи з адаптивного фізичного виховання для людей з обмеженими можливостями при різних нозологіях з урахуванням віку.

Уміти:

- творчо використовувати отримані знання з адаптивного фізичного виховання при вирішенні педагогічних, навчально-виховних, науково-методичних завдань з врахуванням вікових і індивідуальних відмінностей людей з обмеженими фізичними можливостями;
- складати програми, планувати, організувати і здійснювати роботу з адаптивного фізичного виховання для людей з обмеженими можливостями при різних нозологіях з урахуванням віку;
- інтерпретувати результати контролю ефективності навчального процесу в адаптивному фізичному вихованні;
- проводити медико-педагогічний контроль в адаптивному фізичному вихованні;
- вміти надати першу долікарську медичну допомогу особам з обмеженими фізичними спроможностями в процесі адаптивного фізичного виховання;
- організувати спортивно-масові та фізкультурно-оздоровчі заходи для людей з обмеженими можливостями при різних нозологіях з урахуванням віку.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин /3 кредити ECTS.

Кредит 1. Теоретико-методичні основи адаптивного фізичного виховання.

Тема 1. Адаптивне фізичне виховання, як наука та навчальна дисципліна.

Мета і завдання АФВ. Основні поняття АФВ. Теорія АФВ. Матеріально-технічне забезпечення. Викладач в адаптивному фізичному вихованні. Робота з волонтерами. Надання першої долікарської медичної допомоги в процесі адаптивного фізичного виховання.

Тема 2. Основні принципи, засоби та організаційні форми адаптивного фізичного виховання.

Принципи, засоби, методи АФВ. Загальні завдання лікарсько-педагогічного контролю. Методи контролю ефективності навчального процесу в адаптивному фізичному вихованні. Рекомендації до профілактики травм і підвищення безпеки занять з адаптивного фізичного виховання.

Кредит 2. Історичні аспекти розвитку адаптивного фізичного виховання.

Тема 3. Історичні аспекти розвитку адаптивного фізичного виховання.

Історичний екскурс в адаптивне фізичне виховання. Становлення АФВ в Україні. Соціальні функції спорту інвалідів. Український центр фізичної культури інвалідів «Інваспорт».

Тема 4. Міжнародний спортивний рух інвалідів, як соціальне явище.

Зародження та розвиток Паралімпійського та Дефлімпійського руху. Спеціальні Олімпіади - спортивний рух для людей із відхиленнями розумового розвитку. Громадські організації та їх роль в міжнародному фізкультурному русі людей з обмеженими спроможностями.

Кредит 3. Теоретико-методичні основи адаптивного фізичного виховання при різних вадах і нозологіях

Тема 5. Теоретико-методичні основи адаптивного фізичного виховання при вадах слуху та зору.

Психофізичний розвиток дитини в різні періоди дитинства. Елементарні засади тифлопсихології та сурдопсихології. Поняття про предмет і цілі сучасної дефектології. Засоби адаптивної фізичної культури як складова педагогічного процесу. Загальні відомості про глухоту. Завдання АФВ при глухоті. Засоби АФВ при дефектах слуху. Особливості методики АФВ при дефектах слуху. Загальні відомості про сліпоту та слабозорість. Завдання АФВ при сліпоті та слабозорості. Засоби АФВ при сліпоті та слабозорості. Особливості методики АФВ при вадах зору.

Тема 6. Теоретико-методичні основи адаптивного фізичного виховання при вадах опорно-рухового апарату та розумових вадах.

Причини виникнення і види дитячих церебральних (спастичних) паралічей (ДЦП). Фізичні вправи і тренажерні пристрої для збільшення активних рухів при ДЦП. В'ялі (периферичні) паралічі, можливості адаптивної фізичної культури. Епілепсія. Причини інвалідності хворих при вадах опорно-рухового апарату. Дії персоналу в разі виникнення приступу судом у хворого (елементарна домедична допомога). Причини виникнення травм спинного мозку та особливості організації фізичних вправ. Адаптивне фізичне виховання при станах після ампутації.

3. Рекомендована література

Базова

1. Адаптивное физическое воспитание и спорт / Под ред. Джозефа П. Винника. – К.: Олимпийская литература, 2014. – 608 с.
2. Адаптивне фізичне виховання : навчально-методичний посібник / Н.О.Борецька. – Миколаїв, МНУ ім. В.О.Сухомлинського, 2019. - 216 с..
2. Байкіна Н.Г. Методика викладання фізичної культури та спорту інвалідів: навчальний посібник / Н.Г. Байкіна, Я.В. Крет, Д.О. Силант'єв.– Запоріжжя: ЗДУ, 2002. – 86 с.
3. Болях Є. Командні спортивні ігри у змаганнях сліпих і напівсліпих осіб /Є. Болях //Молода спортивна наука України. – Л., 2014. – Вип. 4- С. 325-32
4. Бріскін Ю. Паралімпійський спорт: навчальний посібник / Ю. Бріскін, А. Передерій, В. Строкатов. – Л.: Арал, 2015. – 141 с.
5. Круцевич Т.Ю. Теорія і методика фізичного виховання різних груп населення. - Том 2 - Київ: Олімпійська література, 2008. - 367с.
6. Тарасова А.К., Кувалдина О.В., Портах В.С. Теорія і методика адаптивного фізичного виховання: учебное пособие / Тарасова А.К., Кувалдина О.В., Портах В.С. - Николаев: КП «Николаевская областная типография», 2015-220с.
6. Чудная Р.В. Адаптивное физическое воспитание. - К.: Наукова думка, 2014. - 358с.
7. Шанина Г. Е. Адаптивная физическая культура как фактор социального здоровья лиц с ограниченными возможностями // Теория и практи. физ. культуры. — 2003. — № 1. — С. 56–57.

Допоміжна

1. Бріскін Ю.А. Спорт інвалідів - Київ: Олімпійська література, 2006. - 262с.
2. Бріскін Ю.А., Передерій А.В. Вступ до теорії спорту інвалідів. - Л.: «Апріорі», 2014. - 68с.
3. Бріскін Ю.А. Організаційні основи Паралімпійського спорту. - Львів: «Кобзар», 2014.-179с.
4. Закон України "Про фізичну культуру і спорт", К.: 1993.- 22с.

5. Косцова М. Психологічні аспекти підготовки спортсменів з вадами опорно-рухового апарату, які займаються плаванням / М. Косцова // Оздоровча і спортивна робота з неповносправними. – Л., 2016. Вип.1 С. 54-56.

Інформаційні ресурси

1. Адаптивне фізичне виховання : навч. посібник / уклад.: Осадченко Т. М., Семенов А.А., Ткаченко В.Т. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2014. – 210 с. – Режим

доступу:

http://dspace.udpu.edu.ua/jspui/bitstream/6789/5967/1/AFV_AFV.pdf

2. Деделюк Н.А. Теорія і методика адаптивної фізичної культури : навч.-метод. посібник для студентів / Н. А. Деделюк. – Луцьк : Вежа-Друк, 2014. – 68с.–Режим

доступу:

<http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/4755/1/adaptyvna%20fizk.pdf>

5.Форма підсумкового контролю успішності навчання: 5 семестр – залік.

6.Засоби діагностики успішності навчання

- Опитування під час проведення практичних занять.
- Оцінювання контрольних робіт.
- Контроль самостійної роботи студентів.

За **5 семестр** студент денної форми навчання може отримати максимально **300 балів**.